

KADERNOTA

2020 – 2023

Gemeente Heeze-Leende

Inhoud

1. Algemeen	3
<i>Aanbieding kadernota 2020-2023</i>	3
<i>Leeswijzer</i>	4
<i>Financieel perspectief 2020-2023</i>	5
2. Autonome ontwikkelingen	6
<i>Technische richtlijnen</i>	6
<i>Verhoging Raadsvergoedingen</i>	7
<i>Algemene uitkering uit het gemeentefonds</i>	7
3. Beleidsontwikkelingen	8
<i>Programma 1: Dienstverlening en bestuur</i>	8
<i>Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren</i>	12
<i>Programma 3: Samen leven en participeren</i>	16
4. Overige ontwikkelingen	22
<i>Actualisatie investeringsplanning</i>	22
5. Ontwikkeling financiële kengetallen	24
<i>Weerstandsvermogen</i>	24
<i>Financiële kengetallen</i>	27

1. Algemeen

Aanbieding kadernota 2020-2023

Hierbij bieden wij u de kadernota 2020-2023 aan. Hierin wordt de basis gelegd voor de meerjarenbegroting 2020-2023 die in november 2019 door uw raad wordt vastgesteld. In deze kadernota wordt tevens een toekomstbeeld geschetst van de financiële positie van de gemeente.

We hebben getracht een zo zorgvuldig mogelijke inschatting te maken van de ontwikkelingen die we op ons af zien komen. Het gaat hierbij om autonome ontwikkelingen, maar ook om beleidskeuzes. De input die door uw raad tijdens de raadsinformatiebijeenkomst in maart is geleverd, is in deze kadernota nader uitgewerkt.

Het financieel meerjarenperspectief vertoont ten opzichte van de meerjarenraming 2020-2022 zoals die in de begroting 2019 was opgenomen een negatieve ontwikkeling. We zijn echter verheugd u een sluitende begroting te kunnen aanbieden, waarin rekening is gehouden met het uitvoeren van een groot aantal (additionele) activiteiten als gevolg van gesignaleerde beleidsontwikkelingen. Een nadere toelichting op het verloop van het begrotingssaldo treft u onder 'Financieel perspectief 2020-2023' aan.

De effecten van de meicirculaire gemeentefonds zijn bij de vaststelling van de kadernota door het college nog niet bekend en worden zoals gebruikelijk, indien de meicirculaire tijdig beschikbaar is, als een addendum bij de kadernota aangeboden.

In het vervolgproces wordt de kadernota verder uitgewerkt tot de begroting.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN HEEZE-LEENDE,

de secretaris,

de burgemeester,

mw. drs. P.M.M.H. Hurkmans

P.J.J. Verhoeven

Leeswijzer

Deze kadernota bestaat uit 5 hoofdstukken:

1. Algemeen

In het hoofdstuk 'algemeen' is naast de aanbieding van de kadernota een samenvatting van de financiële effecten in deze kadernota opgenomen.

2. Autonome ontwikkelingen

In dit hoofdstuk komen de technische uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2020-2023 aan de orde en worden de effecten van de circulaire gemeentefonds beschreven.

3. Beleidsontwikkelingen

Per programma worden de beleidsontwikkelingen gemeld, die relevant zijn voor de raad. De wensen met betrekking nieuw beleid, mutaties in bestaand beleid en (wettelijke) ontwikkelingen zijn financieel meerjarig vertaald.

4. Overige ontwikkelingen

De gevolgen van de actualisatie van de investeringsplanning worden in dit hoofdstuk in kaart gebracht en toegelicht.

5. Ontwikkeling financiële kengetallen

In dit hoofdstuk gaan we in op de gevolgen van de sinds het vaststellen van de begroting 2019 genomen besluiten en de in deze kadernota opgenomen voorstellen op het weerstandsvermogen en de verplichte financiële kengetallen.

Financieel perspectief 2020-2023

De ontwikkeling van het financieel perspectief 2020-2023 geeft het volgende beeld. De ontwikkelingen worden in de volgende hoofdstukken toegelicht. Het meerjarenperspectief wordt weergegeven vanaf de stand in de begroting 2019-2022 die in november 2018 door uw raad is vastgesteld. Nadat de begroting 2019 is vastgesteld, is er een aantal begrotingswijzigingen in de raad vastgesteld. Deze wijzigingen zijn verwerkt in het overzicht.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020		2021		2022		2023	
Saldo begroting 2019-2022	- 334	V	- 385	V	- 447	V	- 545	V
<i>Effect raadsbesluiten na vaststelling begroting 2019:</i>								
Ambulancepost Leende	23	N	22	N	21	N	20	N
Centrummanagement Heeze	30	N	30	N	30	N	-	-
Saldo na verwerking raadsbesluiten na begroting 2019	-281	V	-333	V	-397	V	-525	V
<i>Autonome ontwikkelingen:</i>								
Technische richtlijnen (indexering baten)	-48	V	-98	V	-152	V	-	-
Toevoegen jaarschijf 2023	-	-	-	-	-	-	-392	V
Verhoging Raadsvergoedingen	68	N	70	N	72	N	73	N
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	38	N	26	N	7	N	-	-
Saldo na verwerking autonome ontwikkelingen	-223	V	-335	V	-470	V	-844	V
<i>Beleidsontwikkelingen:</i>								
Programma 1. Dienstverlening en bestuur	359	N	309	N	214	N	195	N
Programma 2. Wonen, bedrijven en recreëren	274	N	386	N	456	N	482	N
Programma 3. Samen leven en participeren	337	N	230	N	180	N	152	N
<i>Dekking:</i>								
Reserve kwaliteitsimpuls personeel	-125	V	-	-	-	-	-	-
Reserve totaaloplossing verkeersproblematiek	-25	V	-25	V	-25	V	-25	V
Reserve streekontwikkeling	-18	V	-18	V	-18	V	-18	V
Reserve onderhoud sportvelden	-40	V	-	-	-	-	-	-
Interbestuurlijk programma (IBP)	-236	V	-196	V	-146	V	-146	V
Saldo na verwerking beleidsontwikkelingen	303	N	350	N	191	N	-203	V
<i>Overige ontwikkelingen:</i>								
Bijstellen budget voor IBP-doelen	-264	V	-363	V	-197	V	-	-
Actualisatie investeringsplanning infrastructurele werken	-41	V	13	N	6	N	44	N
Geprognosticeerd meerjarenperspectief	-2	V	0		0		-159	V

Ambulancepost Leende

In oktober 2018 heeft uw raad een krediet beschikbaar gesteld ten behoeve van de realisatie van een ambulancepost in Leende. De met deze investering samenhangende lasten worden in totaliteit gedekt door een door de GGD Brabant-Zuidoost te betalen kostendekkende huur. In de eerste jaren is echter sprake van hogere kapitaallasten waardoor de eigenaarlasten in die jaren hoger zijn dan de huuropbrengsten. Zoals overeengekomen is over de volledige looptijd van de huur (40 jaar) sprake van een kostendekkende huur.

Centrummanagement Heeze

Op 27 mei 2019 heeft uw raad positief besloten over het voorstel voor centrummanagement Heeze. De daaruit voortvloeiende additionele lasten zijn verwerkt in voorliggende Kadernota.

Bijstellen budget IBP

In de komende jaren wordt een deel van het IBP budget ingezet voor beleidsontwikkelingen die een bijdrage leveren aan de in het IBP benoemde maatschappelijke doelen.

Het resterende IBP-budget wordt in 2020 volledig en in 2021 en 2022 gedeeltelijk afgeraamd. Verloop van het beschikbaar budget voor IBP-doelen:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Beschikbaar budget bij begroting 2019-2022	500	750	1.000	1.000
Invulling BP doelen door beleidsontwikkelingen	236	196	146	146
Aframen budget IBP	264	363	197	-
Beschikbaar budget voor IBP-doelen bij kadernota 2020-2023	0	191	657	854

De overige mutaties worden in de volgende hoofdstukken toegelicht.

2. Autonome ontwikkelingen

Technische richtlijnen

Bij de berekening van de begrotingsposten zullen de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Rekenrente	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Loonstijging	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%
Prijsstijging materiële niet duurzame goederen en diensten	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Prijsstijging professionele instellingen	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Prijsstijging overige kostencategorieën	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Prijsstijging overige subsidies en bijdragen	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Huurlasten nieuwbouwscholen (contractbasis)	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%

Bij de opbouw van de begroting 2020-2023 bezien we of op basis van de dan beschikbare gegevens een herziening van deze uitgangspunten noodzakelijk is.

Rekenrente

De rekenrente heeft betrekking op de aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden (exploitatie) toe te rekenen rente. Deze rente is bij begroting 2019 berekend op 1,5% op basis van de verwachte boekwaarden per 1 januari 2019. De nacalculatie over 2018 die in de jaarrekening 2018 zal worden opgenomen, geeft geen aanleiding om de rekenrente aan te passen. Gelet op de ontwikkeling van de liquiditeitspositie is het vooralsnog niet noodzakelijk nieuwe geldleningen aan te trekken. In de begroting 2020 zal een nieuwe renteberekening plaatsvinden. Voorlopig blijft de rekenrente derhalve gelijk.

Loonstijging

In de macro-economische verkenning (MEV) 2019 van het Centraal Planbureau (september 2018) wordt rekening gehouden met een stijging van de loonvoet die in 2019 oploopt tot 4%. In de begroting 2019 is uitgegaan van een jaarlijkse loonstijging van 2,5%. Dit percentage sluit aan op de in de laatste cao, die liep tot 1 januari 2019, overeengekomen stijging van in totaal 2,5%.

In de septembercirculaire gemeentefonds 2018 wordt een stijging van de loonvoet voor de sector overheid gehanteerd van 3,5% voor 2020, 3,0% in 2021 en 3,6% met ingang van 2022. De inzet van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) bij de aanstaande onderhandelingen over een nieuwe cao voor gemeenteambtenaren is 'pas houden' met de omgeving. Een inhaalslag, zoals andere overheidssectoren maakten, zit er niet in. Gelet op de inzet van de VNG wordt voorgesteld om bij de loonkosten (salarissen en sociale lasten) uit te blijven gaan van de in de begroting 2019 verwerkte jaarlijkse stijging van 2,5%.

Prijsindexatie

In de begroting 2019 is rekening gehouden met een algemene prijsindex van 1,5% bij de inkoop van goederen en diensten. Volgens het Centraal Planbureau loopt de inflatie in 2019 op naar 2,5% (info uit MEV 2019). In de septembercirculaire 2018 houdt het Rijk rekening met een indexering van de prijs overheidsconsumptie, netto materieel van 1,4% tot 1,5%. Gelet op deze cijfers stellen we voor de prijsindexatie niet aan te passen voor de reguliere inkoop van goederen en diensten te handhaven op 1,5% per jaar.

Met ingang van 2019 wordt voor de bijdragen aan professionele instellingen uitgegaan van een afwijkende indexering. Dit omdat de lasten van de professionele instellingen voornamelijk bestaan uit personele lasten. We stellen voor de jaarlijkse indexering van 2% die is verwerkt in de begroting 2019 niet te wijzigen.

Tot op heden werd bij indexering van de baten (denk aan OZB en andere heffingen, maar ook aan detachering personeel) een indexering toegepast die niet was gebaseerd op de inflatiecorrectie. Bij de behandeling van de begroting 2019 en de discussie over de verhoging van de afvalstoffenheffing is gesproken over het toepassen van

de inflatiecorrectie op de inkomsten van de gemeente. In voorliggende kadernota zijn de (reeds in de meerjarenbegroting opgenomen) baten verhoogd met een jaarlijkse indexering tot het niveau van de inflatiecorrectie van 1,5% (= prijsstijging materiële niet duurzame goederen en diensten).

Verhoging Raadsvergoedingen

De raadsvergoeding voor raadsleden bij kleinere gemeenten is (met terugwerkende kracht tot het aantreden als raadslid in maart 2018) verhoogd tot € 959 per maand (was € 618 per maand). Tevens is rekening gehouden met een indexering van 2,5% per jaar.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De decembercirculaire 2018 en maartcirculaire 2019 zijn verwerkt in deze kadernota en leiden per saldo tot een (geringe) afname van de algemene uitkering uit het gemeentefonds (dit is inclusief het effect van wijziging maatstaven). De meicirculaire was ten tijde van het opstellen van deze kadernota nog niet beschikbaar.

3. Beleidsontwikkelingen

Programma 1: Dienstverlening en bestuur

Beleidsontwikkelingen

Thema 1.2 Samenwerking

Begroting 2020 GRSa2

De begroting voor het jaar 2020 voor de GRS A2 is in juni 2019 vastgesteld door het bestuur van de GRS. De mutaties die deze begroting kent ten opzichte van de begroting 2019 zijn verwerkt in deze kadernota.

Thema 1.3 Openbare orde en veiligheid

Op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving (VTH) en openbare orde en veiligheid komen een aantal ontwikkelingen op de gemeente af. Deze ontwikkelingen hebben betrekking op verschillende onderwerpen en op programma 1 en 2 van de begroting, maar hebben wel met elkaar te maken en hebben een overlap.

Intergemeentelijk Dommelstroom Interventie Team (DIT)

De 6 gemeenten binnen basisteam Dommelstroom werken aan de ontwikkeling van een intergemeentelijk Dommelstroom Interventie Team (DIT). De kern van het DIT is gericht op bestuurlijke interventie en gericht op een snelle interventie op basis van signalen die vaak te maken hebben met ondermijning. Voorbeelden hiervan liggen op het vlak van illegale werknemers, (woon)overlast en strijdig gebruik ten aanzien van woningen, bedrijven, industrieterreinen, woonwagenlocaties en buitengebied. Concreet betekent dit dat de gemeentelijke toezichthouder samen met andere organisaties (NWWA, Enexis, GGD, ODZOB en de Belastingdienst) een gecoördineerde controle uitvoert en eventueel handhavend wordt opgetreden. Er is op dit moment geen capaciteit aan toezicht beschikbaar om invulling te geven aan het DIT.

Kwaliteitscriteria VTH.

Binnen het team Veiligheid, Vergunningen en Handhaving (VVH) is beperkte capaciteit (2 fulltime toezichthouders en 1,8 fte aan handhavingsjuristen) aanwezig. Hiermee worden op basis van het Omgevingsbeleidsplan de urgente zaken opgepakt. De gemeenten moeten voldoen aan de door de raad vastgestelde kwaliteitscriteria. Dat betekent dat we moeten voldoen aan zowel kwalitatieve (HBO- niveau) als kwantitatieve normen (aantal fte's). Alleen in samenwerking met de A2 gemeenten voldoet Heeze-Leende aan deze criteria. Dat betekent wel dat we naar de andere gemeenten een verplichting hebben om de inzet op orde te hebben.

Het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) van de provincie houdt toezicht op de VTH-taken van de gemeenten. De gemeente legt door het Omgevingsbeleidsplan, het uitvoeringsprogramma en de evaluatie en controle door het IBT verantwoording af aan de provincie. Procedures en werkprocessen moeten zijn beschreven en dit betekent dat een groot deel van de juridische capaciteit wordt besteed aan het ontwikkelen van beleid en verantwoording.

De gemeente krijgt steeds meer VTH-taken, zoals extra bevoegdheden van de burgemeester bij overlast, het sluiten van drugspannen en de bestuurlijke interventie bij ondermijning. Burgers worden steeds mondiger en dienen steeds vaker klachten en handhavingsverzoeken in.

Alles handhaven is niet mogelijk maar door dit alles neemt de werkdruk toe en kunnen alleen de urgente zaken opgepakt worden, waardoor er zaken blijven liggen en er geen ruimte is voor preventie. Hier is wel een combinatie te maken met de capaciteit van het DIT en de capaciteit die nodig is om invulling te geven aan de VTH-taken. Het voorstel is om het team VVH uit te breiden met 1 fte (50% toezicht en 50% juridisch). Hiervoor is in voorliggende Kadernota uitgegaan van een bedrag van € 43.400 per jaar, opgenomen onder programma 2.

Buitengewone Opsporingsambtenaren

De gemeente huurt momenteel voor € 30.000 de BOA-taken in van een detachingsbureau. De BOA houdt toezicht op de naleving van de APV, bijzondere wetgeving (o.a. Drank- en Horecawet) en kleine ergernissen (o.a. vernieling, hondenoverlast en jeugdoverlast). De politie trekt zich steeds meer terug op het gebied van het bestuurlijke toezicht bij vergunningen en evenementen. Dit betekent dat de bestaande capaciteit verdeeld moet worden over meerdere taken zoals inzet bij de Brabantse Dag of in de horeca en in de wijken. Een deel van de

extra capaciteit aan BOA's kan ingezet worden bij het toezicht van het DIT. Totaal geraamd bedrag is € 40.000 per jaar.

Regionaal Operationeel Kader Milieutoezicht (ROK) 2018.

Met een zo breed mogelijk toegepaste en uniforme strategie kunnen zowel de ODZOB als gemeenten een meer risicogerichte efficiënte en effectieve wijze van toezicht realiseren. Het Besluit omgevingsrecht (Bor) bepaalt bovendien dat de deelnemers aan een omgevingsdienst gezamenlijk een uniform regionaal uitvoeringsbeleid moeten opstellen.

Op basis van een regionale risico- en omgevingsanalyse is door de deelnemers van de ODZOB nu één regionaal strategisch en operationeel uitvoeringskader voor deze taken ontwikkeld. De 'maatschappelijke outcome' van milieutoezicht wordt steeds meer leidend. Niet meer de aantallen en de uren staan centraal, maar vooral het resultaat van een betere naleving van wet- en regelgeving.

De gemeente Heeze-Leende heeft de basistaken (toezicht en vergunningverlening op het gebied van milieu, waarvan een groot deel agrarische bedrijven) overgedragen aan de ODZOB. Doordat er relatief veel agrarische bedrijven zijn gevestigd in onze gemeente en doordat het toezicht niet volledig op kwaliteit was, betekent het ROK een relatief hoge en extra investering. Het voldoen aan het ROK door de ODZOB en het voldoen van de gemeente aan de kwaliteitseisen zijn vergelijkbare wensen nieuw beleid. De financiële consequentie voor Heeze-Leende is dat het budget voor toezicht- en handhavingstaken van de wabo taken zoals ondergebracht bij de Odzob structureel met € 95.000 verhoogd moet worden van € 67.000 naar € 162.000. Deze verhoging wordt geleidelijk in vier jaar (25% per jaar) ingevoerd. Financiële middelen zijn opgenomen onder programma 2.

Thema 1.6 Overhead

Operatie Nieuwe Jas

Door het uit huis gaan van de bedrijfsvoering, de veranderende buitenwereld en alle ontwikkelingen die op stapel staan (zoals de energietransitie, de Omgevingswet enz.) is er voor Heeze-Leende in 2017 een noodzaak ontstaan om versneld door te ontwikkelen. In maart 2017 is het projectplan 'Organisatieontwikkeling Heeze-Leende' goedgekeurd, later omgedoopt tot 'Operatie Nieuwe Jas' (ONJ). ONJ is de verzamelnaam van alle projecten en overige activiteiten die richting geven aan de vereiste organisatieontwikkeling. Concreet gaat het dan om onder meer Burgerkracht, Doorontwikkeling Dienstverlening, Strategische Personeelsplanning (SPP) en Het Nieuwe Werken. Burgerkracht en Doorontwikkeling Dienstverlening zijn in de periode 2017-2018 al in gang gezet en hier zijn budgettaire afspraken over gemaakt. Eind 2018 is echter een doorstart gemaakt voor de ONJ als geheel, om daarmee het ontwikkelproces in een stroomversnelling te krijgen. Ook de komende jaren is extra aandacht nodig voor de ontwikkeling van individuele medewerkers, de teams en de organisatie als geheel. Op alle fronten kunnen we zo de benodigde transitie doormaken richting de toekomst, waarbij per team andere accenten nodig zijn. Om deze reden is er behoefte aan extra investeringen de komende jaren. Het bedrag dat jaarlijks structureel nodig is, € 50.000, is opgebouwd uit de kosten voor acht teamtrainingen. Heeze-Leende kent namelijk acht teams. Als die jaarlijks in voldoende mate de nodige vaardigheden/competenties willen trainen, zijn daar minstens 4 of 5 trainingdagen per jaar voor vereist. Dit komt neer op een bedrag van ca. € 6.000 per team. In de teamtrainingen wordt aandacht gegeven aan het werken volgens de missie van Heeze-Leende: samen met de inwoners en organisaties bouwen aan die duurzaam leefbare samenleving, dingen mogelijk maken en 'ja, tenzij' als belangrijkste uitgangspunt voor het denken en werken. Deze grondhouding ontwikkelen kost tijd. We moeten de komende jaren de nodige ervaring hiermee op gaan doen.

Daarnaast is eenmalig een bedrag van € 10.000 benodigd voor aanschaf van WPA (Work & People Analytics) en het uitvoeren van een online enquête.

Er is in 2020 dekking voor voorgaande uitgaven binnen de reserve Kwaliteitsimpuls personeel.

Strategische beleidscapaciteit

Er komt een aantal grote opgaven op gemeente Heeze-Leende af, die vallen onder het Interbestuurlijk Programma (IBP). Dit zijn opgaven die vragen om extra strategische beleidscapaciteit: vanwege de inhoudelijke complexiteit, vanwege de integrale samenhang met andere beleidsterreinen, vanwege de verschillende schaalniveaus waarop de vraagstukken zich afspelen. Op dit moment is de benodigde capaciteit niet beschikbaar binnen het bestaande ambtelijke apparaat. *Er is dekking voor voorgaande uitgaven binnen het IBP budget.*

BHV/Arbo/RIE

Tot op heden had Heeze-Leende de taken m.b.t. BHV, Arbo en RIE in eigen huis georganiseerd, waarbij taken over een aantal mensen versnipperd zitten. Afgelopen jaren hebben we o.a. door tijdelijke uitval gemerkt dat dit vrij kwetsbaar is. Door hierop samen te werken in A2-verband, is de onderlinge vervangbaarheid beter gewaarborgd,

kan gezamenlijk worden opgeleid en kan ook snel worden opgeschaald zodra dat noodzakelijk is. We kunnen dan een gewenste professionaliseringslag maken.

Generatiepact

In de praktijk blijkt dat de financiële ruimte die door het generatiepact ontstaat onvoldoende is om de daling van de beschikbare capaciteit (in uren) op te vangen. Het additioneel noodzakelijke bedrag betreft het verschil in loonkosten tussen het % minder werken en het % minder loonkosten. De bedragen zijn gebaseerd op opvang van wegvallende capaciteit door eigen personeel. Indien hiervoor inhuur moet plaatsvinden, zullen de lasten verder oplopen. *Er is in 2020 dekking voor voorgaande uitgaven binnen de reserve Kwaliteitsimpuls personeel.*

Investerings programma 1

Pick-up voertuig (investering)

Een aantal jaren geleden is in een bezuinigingsronde besloten om 2 voertuigen van de buitendienst niet meer te vervangen. Het betreft 1 voertuig voor de stratenmaker en 1 voertuig voor groen voorziening. Het voertuig van de groenvoorziening is inmiddels verkocht. De stratenmaker heeft nu nog vervoer. Dit voertuig was in 2017 aan vervanging toe. 1 Voertuig niet vervangen is door scherp plannen op te vangen, voor het voertuig van de stratenmaker is dit niet mogelijk. Door een andere verdeling van werkzaamheden van de functie stratenmaker, is het vervoer voor de stratenmaker problematisch. De stratenmaker heeft specifieke materialen om zijn functie uit te voeren, zoals een laadkraan, trilplaat en knipmachine. Deze werkzaamheden zijn moeilijk te combineren met vervoer voor de groenvoorziening. Ook wordt door de compactheid van het voertuig, deze ingezet voor de gladheidbestrijding.

Klimaatsysteem gemeentehuis

Het gemeentehuis in deze vorm is opgeleverd in 2001, inclusief de huidige installaties voor verwarming, koeling en ventilatie. Deze installaties zijn nu aan het einde van hun technische levensduur en vervanging is dan ook noodzakelijk. Voor de vervanging voor dezelfde soort installaties, inclusief de verduurzaming (voor energielabel C) op deze installaties is geld gereserveerd in de voorziening onderhoud gebouwen. Financieel is in deze Kadernota nog geen rekening gehouden met mogelijke investeringen die verband houden met verdere doorvoering van duurzaamheid en het behalen van een (op termijn verplicht) hoger energielabel. Naast de technische vervangingen wordt er ook onderhoud uitgevoerd in het gemeentehuis. De werkzaamheden (binnen schilderwerk en vervanging vloerbedekking) worden in 2020 gefaseerd uitgevoerd. Ook dit onderhoud zal worden bekostigd uit de voorziening.

Financieel effect beleidsontwikkelingen

De financiële effecten van de hiervoor vermelde beleidsontwikkelingen zijn verwerkt in de volgende tabel.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020		2021		2022		2023	
<i>Beleidsontwikkelingen:</i>								
<i>1.2 Samenwerking:</i>								
Begroting GRSA2 2020	123	N	87	N	63	N	63	N
<i>1.3 Openbare orde en veiligheid:</i>								
Toezicht APV/DHW, capaciteit BOA's	40	N	40	N	40	N	40	N
<i>1.6 Overhead:</i>								
Operatie nieuwe Jas	60	N	50	N	-	-	-	-
Strategische beleidscapaciteit	70	N	70	N	70	N	70	N
BHV/ ARBO/ RIE	10	N	10	N	10	N	10	N
Generatiepact	65	N	40	N	19	N	-	-
Diversen	-9	V	5	N	6	N	6	N
<i>Kapitaallasten n.a.v. investeringen:</i>								
	-	-	6	N	5	N	5	N
Totaal beleidsontwikkelingen programma 1	359	N	308	N	213	N	194	N
<i>Bestaande dekking:</i>								
Reserve kwaliteitsimpuls personeel	-125	V	-	-	-	-	-	-
Interbestuurlijk Programma (IBP)	-70	V	-70	V	-70	V	-70	V
Totaal bestaande dekking programma 1	-195	V	-70	V	-70	V	-70	V
Totaal	164	N	238	N	143	N	124	N

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren

Beleidsontwikkelingen

Thema 2.2 Openbare ruimte

Werkbudget verkeer

Door de oprichting van het samenwerkingsverband Platform A2 is de actieve samenwerking met de gemeenten gelegen naast de A2 en verschillende overheden versterkt. Dit heeft erin geresulteerd dat de A2 en het gebied parallel aan de snelweg tussen Weert en Eindhoven door SmartwayZ.NL in het programma is opgenomen. Platform A2 wordt door projectleiders van Raadhuis Advies B.V. ondersteund. Echter moeten de coördinatie, voorbereidingen en conceptuitwerkingen hiervan betaald worden door de 5 actieve A2 gemeenten en de verwachting is dat dit de komende jaren zo blijft. De financiering voor deelname aan platform A2 bedraagt voor de voorbereiding en coördinatie €7.500 en het bedrag voor de conceptuitwerkingen zijn naar verwachting in dezelfde orde van grootte (deze moet nog bepaald worden dit jaar) tezamen €15.000. De verwachting is dat de samenwerking met SmartwayZ.NL de komende jaren ook blijft gehandhaafd omdat er verkeersonderzoeken moeten worden uitgevoerd in het gebied. SmartwayZ.NL stelt voor dergelijke verkeersonderzoeken, dat zij 50% financiert en de (A2) gemeente(n) de overige 50%. De kosten voor het eerstvolgende verkeersonderzoek worden geschat op €10.000,- per gemeente. Voor de financiering van dergelijke verkeersonderzoeken is voor Heeze-Leende geen werkbudget Verkeer beschikbaar. Bestuurlijk binnen platform A2 is wel de ambitie uitgesproken om samen te blijven werken en aangegeven mee te financieren waar nodig.

Er is in 2020 dekking voor voorgaande uitgaven binnen de reserve Totaaloplossing verkeersproblematiek.

Areaaluitbreiding wegen.

Het huidige areaal aan wegverhardingen in het beheer van onze gemeente bedraagt circa 1,3 miljoen vierkante meter. Voor dit areaal hebben we jaarlijks, afgezien van een periodieke indexering, circa € 730.000 ter beschikking. Dit komt neer op € 730.000/1.300.000m² = € 0,56 m²/jaar. Projecten zoals de Bulders, Providentia, de nieuwe randweg en enkele kleine inbreidingsprojecten zoals de Breedvennen, zorgen voor een uitbreiding van dit areaal met circa 75.000 m². Om het onderhoudsbudget toereikend te houden voor het onderhoud van het gehele areaal nu en in de toekomst wordt het budget daarom olopnd verruimd met 75.000m² x € 0,56= € 42.000 per /jaar.

Indexering onderhoudsbudget wegen

Het onderhoudsbudget wordt jaarlijks geïndexeerd met 1%. Dit loopt echter negatief uit de pas met de huidige indexeringen die worden doorberekend in de GWW-sector. De gestegen prijsindexcijfers GWW laten tussen 2016 en 2019 een stijging zien van 11,4%. Dit betekent concreet dat we minder onderhoud kunnen doen dan gewenst in ons vastgestelde beleid. Vandaar het voorstel om het onderhoudsbudget in 2020 en 2021 olopnd voor het gehele areaal (huidig en nieuw) eenmalig te verhogen met 11,4% - 3% (indexering 2016-2019)= 8% om vervolgens in de daarop volgende jaren weer te verhogen met 1% per jaar.

Zie programma 1 voor een toelichting op de WABO taken.

Thema 2.4 Milieu

Zie programma 1 voor een toelichting op ontwikkelingen ROK.

Opstellen en uitvoeren duurzaamheidsbeleid

In 2018 is uw raad akkoord gegaan met het proces waarop het Duurzaamheidsbeleid tot stand moet komen. Duurzaamheid is een heel breed onderwerp en daarom is er gekozen voor het algemene gedeelte Duurzaamheidsbeleid en de vijf thema's (energietransitie, materiaaltransitie, biodiversiteit, mobiliteit en klimaatadaptatie). Voor het algemene gedeelte Duurzaamheid (de kapstok) en het thema Energietransitie zijn aparte projectopdrachten vastgesteld. De startnotitie Regionale Energie Transitie (RES) voor de Metropoolregio Eindhoven is op 27 mei 2019 aan uw raad ter vaststelling voorgelegd. De Startnotitie RES is gemaakt door 21 gemeenten, Provincie Noord-Brabant, twee waterschappen (Waterschap Aa en Maas en De Dommel) en Enexis als netbeheerder. De startnotitie beschrijft hoe de betrokken partijen samen een Regionale energiestrategie (RES)

gaan opstellen. Het Duurzaamheidsbeleid wordt door middel van een uitgebreid participatietraject opgesteld en op 9 september 2019 aan uw raad ter vaststelling voorgelegd. Op dat moment is duidelijk wat (o.a. welke ambtelijke capaciteit) er nodig is om het Duurzaamheidsbeleid uit te kunnen voeren. In deze Kadernota is een (voorlopig ingeschat) budget opgenomen voor het opstellen (en uitvoeren) van het duurzaamheidsbeleid en de regionale energiestrategie. Deze activiteiten kunnen worden gedekt uit het beschikbare budget voor IBP-doelen, gerelateerd aan de opgave 'Samen aan de slag voor het klimaat'.

Handhaving illegaal gestort asbest

Per 31 december 2024 geldt het verbod op het hebben van asbesthoudende daken. Voor die tijd moeten alle asbesthoudende daken zijn verwijderd. De meeste daken worden op de juiste wijze door de juiste instanties verwijderd. Het op de juiste wijze inventariseren, verwijderen, inpakken en storten van asbest is vrij prijzig. Reden voor sommigen om het asbest op illegale wijze te verwijderen en te storten. De inschatting is dat dit meer gaat worden naar eind 2024 toe en in 2025 voortduurt. Handhaving bij illegale verwijdering en het op een verantwoorde wijze afhandelen van illegaal gestort asbest zijn basistaken die moeten worden belegd bij de omgevingsdienst. In het huidige werkprogramma is daar geen budget voor. Door de toename van het aantal sloopmeldingen voor het verwijderen van asbest is het budget op toezicht van de legale verwijdering al niet meer toereikend. De kosten voor handhaving na illegale verwijdering en het opruimen van illegaal gestort asbest zijn echter vele malen hoger. *Vooralsnog is besloten hiervoor geen additioneel budget te reserveren, preventieve maatregelen dienen additionele lasten te voorkomen.*

Thema 2.8 Recreatie en toerisme

Areaaluitbreiding groen

In 2020 wordt het groenareaal van de Kloostervelden en Bulders overgedragen en in beheer genomen door de gemeente. Deze groenbeheer werkzaamheden brengen kosten met zich mee. Eerdere areaaluitbreidingen waren van dusdanige grootte dat die nog in te passen waren in het huidige budget. Areaaluitbreidingen van Kloostervelden zijn van dusdanige omvang dat deze niet met de huidige financiële middelen gefinancierd kunnen worden. Het bestaande budget 'Onderhoud plantsoenen Ergon, maaiwerkzaamheden' dient structureel verhoogd te worden om het beheer van de areaaluitbreiding te financieren.

Preventief bestrijden eikenprocessierups.

De afgelopen jaren is de eikenprocessierups, mede door extreme weersomstandigheden, massaal voorgekomen. De rupsen hebben brandharen bij zich en zorgen voor overlast bij mens en dier. De gemeente heeft jarenlang reactief de rupsen bestreden. Dit in tegenstelling tot omliggende gemeenten. Afgelopen jaar is er circa €30.000 aan kosten gemaakt om de processierupsen curatief te bestrijden. Het curatief bestrijden heeft een nadeel dat dit ook bij de bestrijder, hoe goed ook beschermd, voor overlast zorgt. Geluiden geven aan dat steeds minder mensen de curatieve bestrijding uit kunnen/willen voeren. Budget voor beheersing is niet opgenomen in de begroting en zorgt jaarlijks voor overschrijding.

Ontwikkelingen en onderzoek (GGD) tonen aan dat een combinatie van preventieve en reactieve bestrijding een methode is om de plaagdruk beter te beheersen en het aantal openbare ruimte meldingen terug te dringen. Naast de beheersing, is het belangrijk om een plan- en doelmatige aanpak te hebben. Belangen van stakeholders dienen afgewogen te worden en meegenomen worden in de vorm van bijvoorbeeld een beheerplan. Voorstel is om in 2020 een pilot uit te voeren met preventieve bestrijding.

Subsidie Natuurgrenspark de Grootte Heide

Het college heeft op 18 december 2018 ingestemd met de voortzetting van de samenwerking Natuurgrenspark De Grootte Heide. Hierin zitten twee pijlers; gebiedspromotie en gebiedsontwikkeling. Hiervoor is door het college een budget toegezegd van € 44.400. Voor 2019 is dit betaald uit posten Recreatie en Toerisme en Streekontwikkeling Boven-Dommel. *Voor 2020 en verder is dekking beschikbaar binnen het Interbestuurlijk Programma, dit geeft invulling aan de opgave 'Naar een vitaal platteland'.*

Investerings programma 2

Rehabiliteren wegen (investering)

Ruim 30% van de verharde wegen in het areaal van Heeze-Leende is aangelegd voor 1970. Ondanks al het uitgevoerde onderhoud bereikt een weg uiteindelijk, na ongeveer 60 jaar, het einde van zijn technische levensduur. Op dat moment moet de gehele wegconstructie worden vervangen (rehabiliteren). In het vastgestelde beheer- en beleidsplan wegen 2017-2021 is een budget voor regulier groot onderhoud opgenomen. Het rehabiliteren van

wegen valt financieel gezien buiten het plan. Zonder budget voor vervangingsmaatregelen komen we ondanks de stijgende lijn, die ten aanzien van het onderhoud van onze wegen is ingezet, verder op achterstand met veiligheidsrisico's en vernietiging van kapitaal tot gevolg. In 2019 werken we een vervangingsplan uit waaruit zal blijken om welke wegen het precies gaat en wat daarvan de kosten zullen bedragen. Dit plan vormt de basis om de bevindingen integraal af te kunnen stemmen met toekomstige plannen van o.a. riolerings-, groen-, verkeers- en (reconstructie)projecten. Er blijven echter altijd wegen over die niet gecombineerd met andere projecten vernieuwd zullen worden maar hier wel dringend aan toe zijn. Een sterk voorbeeld hiervan is de asfaltconstructie van de Somerenseweg, vanuit de kom Heeze tot aan de Vlaamseweg (ca 2,5 km lengte). Een belangrijke weg die met een verouderde en een voor het huidige en toekomstige verkeer te lichte constructie, toe is aan rehabilitatie. Uitgangspunt bij rehabiliteren is vervanging in de huidige vorm (Aanpassingen van de inrichting of het wegprofiel of verzwarend van de fundering zijn hierbij niet meegenomen). De investering voor de vervanging van deze weg belooft volgens een kostenraming ca € 925.000. Aanpassingen aan het huidige profiel om de weg te laten voldoen aan de laatste richtlijnen voor 80 km wegen van het CROW brengen een extra investering van nog eens ca € 175.000 met zich mee. De weg inclusief fundering zou hiervoor een meter breder moeten worden gemaakt. Voor de kadernota van 2020 zouden we daarom graag rekening moeten houden met een investering van € 1.100.000 voor de Somerenseweg. De investeringen voor noodzakelijke vervangingen in de daaropvolgende jaren hangen af van het in 2019 te vervaardigen plan en staan daarom nog pro memorie.

Verharden Kloosterlaan (investering)

De gemeenteraad heeft op 5 november 2018 middels een motie het college unaniem opgeroepen om de voortgang van het idee voor verharding van de Kloosterlaan in Sterksel te versnellen zodat er medio 2019 de mogelijkheid is om dit plan op te nemen in de Kadernota 2020 (verwachte investering van m€ 1,0, gerealiseerd in 2021).

De overwegingen van de raad waren:

1. Het verharden van de Kloosterlaan al meerdere jaren wordt besproken in gemeenteraad en Dorpsraad Sterksel;
2. Het verharden zal bijdragen aan de veiligheid en overlast rond het kerkplein in Sterksel;
3. De urgente aanpak van het Jagerspad in Sterksel afhankelijk is van de uiteindelijke plannen van de Kloosterlaan;
4. In veel verkiezingsprogramma's is dit plan impliciet of expliciet opgenomen en voortgang ervan in deze raadsperiode dus bevorderd moet worden waar dat kan.

Aanbrengen voetpad Valkenswaardseweg (investering)

In het coalitieakkoord is opgenomen dat aan de Valkenswaardseweg een ruimte ingericht moet worden voor voetgangers en fietsers. De reden hiervan is dat de Valkenswaardseweg maar gedeeltelijk is voorzien van een voetpad en fietspad ondanks dat hier veel en zwaar verkeer over rijdt. Het gevolg is dat door het aanbrengen van deze faciliteiten de ruimte (rijloper) voor de (vracht)auto's verkleind wordt. Omdat ook in het coalitieakkoord opgenomen is dat in de kernen de (vracht)auto's te gast zijn, past een kleinere rijloper. Verwachte investering k€ 45, realisatie in 2021).

Verharden Ronde Bleek (investering)

In het coalitieakkoord is het verharden van de Ronde Bleek als speerpunt opgenomen. Ook de gemeenteraad is een voorstander van het verharden van de Ronde Bleek. Door deze verharding worden twee delen van Sterksel aan elkaar verbonden waardoor landbouwverkeer niet meer door het centrum van Sterksel hoeft te rijden. Het proces om dit ook planologisch mogelijk te maken is nog niet afgerond. Er lopen nog de nodige procedures. Daarom staat de uitvoering gepland in 2022 (verwachte investering k€ 100)

Inrichting entrees (investering)

In het economisch uitvoeringsplan is, vanuit het thema Recreatie en Toerisme, de wens opgenomen om de entrees van onze dorpen aantrekkelijker te maken. Belangrijk daarbij zijn: Positionering Ruimte voor Meesterwerken, duurzame inrichting met weinig beheer en onderhoud. Betreft een investering van k€ 50 in 2020.

Financieel effect beleidsontwikkelingen

De financiële effecten van de hiervoor vermelde beleidsontwikkelingen zijn verwerkt in de volgende tabel.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020		2021		2022		2023	
<i>Beleidsontwikkelingen:</i>								
<i>2.2 Openbare ruimte:</i>								
Verkeersonderzoeken	25	N	25	N	25	N	25	N
Areaaluitbreiding wegen	11	N	31	N	42	N	42	N
Indexering onderhoud wegen	31	N	62	N	62	N	62	N
Handhaving WABO (zie toelichting programma 1)	43	N	43	N	43	N	43	N
<i>2.4 Milieu:</i>								
ROK Milieutoezicht (zie toelichting programma 1)	24	N	48	N	72	N	95	N
Opstellen en uitvoeren duurzaamheidsbeleid	50	N	50	N	50	N	50	N
<i>2.8 Recreatie en toerisme:</i>								
Areaaluitbreiding groen	21	N	21	N	21	N	21	N
Preventief bestrijden eikenprocessierups	25	N	-	-	-	-	-	-
Subsidie Natuurgrenspark de Grootte Heide.	44	N	44	N	44	N	44	N
Diversen	-	-	20	N	10	N	10	N
<i>Kapitaallasten investeringen:</i>	-	-	42	N	87	N	89	N
Totaal beleidsontwikkelingen programma 2	274	N	386	N	456	N	481	N
<i>Bestaande dekking:</i>								
Reserve Streekontwikkeling	-18	V	-18	V	-18	V	-18	V
Reserve Totaaloplossing verkeersproblematiek	-25	V	-25	V	-25	V	-25	V
Interbestuurlijk Programma (IBP)	-76	V	-76	V	-76	V	-76	V
Totaal bestaande dekking programma 2	-119	V	-119	V	-119	V	-119	V
Totaal	155	N	267	N	337	V	362	N

Programma 3: Samen leven en participeren

Beleidsontwikkelingen

Algemeen

Project Doorontwikkeling sociaal domein

In maart 2019 heeft het college de projectopdracht Doorontwikkeling sociaal domein vastgesteld. Met dit project willen we de missie en doelstellingen realiseren door het continueren van de ingezette koers en deze doorontwikkelen. Op dit moment werken we met diverse beleidsplannen: de huidige beleidsplannen Wmo en Jeugd lopen van 2015-2019. W&I heeft meerdere beleidsplannen met een verschillende looptijd (o.a. Participatiewet en schuldhulpverlening). In 2019 is het besluit genomen, om voor de nieuwe 4-jarige beleidsperiode (2020-2023) te gaan werken met een geïntegreerd beleidsplan Sociaal Domein Heeze-Leende. We willen het tot stand komen van het beleid samen met o.a. inwoners, verenigingen, instellingen, ketenpartners en de gemeenteraad oppakken. Dit traject loopt in 2019. Om die reden kunnen we nu niet aangeven welk budget nodig is voor de uitvoering van het beleidsplan en of we dit kunnen uitvoeren binnen de beschikbare budgetten voor het sociaal domein. Dit is heel erg afhankelijk van welke beleidskeuzes gemaakt worden en of deze afwijkingen van hetgeen we nu inzetten.

Daarnaast willen we met het project Doorontwikkeling sociaal domein de integrale werkwijze binnen de uitvoering verder verstevigen en willen we sturingsinstrumenten ontwikkelen, die de kwaliteit binnen het sociaal domein verder verbeteren.

Het hele project beslaat een periode van 1 1/2 jaar (1-1-2019 tot 1-7-2020). Dit project wordt getrokken door een externe projectleider.

Voor 2020 is dekking beschikbaar binnen het Interbestuurlijk Programma, dit geeft invulling aan de opgaf 'Merkbaar beter in het sociaal domein'.

Daarnaast is voor het sturen op het sociaal domein structureel een data analist nodig. Alleen door structureel data te verzamelen en deze te analyseren wordt het inzicht vergroot en stelt het ons in staat om gefundeerde beleidskeuzes te maken. Van belang daarbij is niet alleen grip te krijgen op het sociaal domein vanwege de stijgende kosten, maar te juist begrijpen en op basis daarvan de beleidsrichting te bepalen.

Thema 3.1 Onderwijs

Voorschoolse educatie

De gemeente is verantwoordelijk voor het aanbieden van voorschoolse educatie (VVE). Dit wordt uitgevoerd door een aantal kinderopvangorganisaties in de gemeente. Vanaf 1 januari 2020 is er de wettelijke verplichting om dit aanbod uit te breiden van 10 naar 16 uur per week. In overleg met de kinderopvangorganisaties wordt hier vorm aan gegeven.

De Berkenschutse

Er wordt een Strategisch Huisvestingsplan voor de Berkenschutse opgesteld. Hoewel het plan nog niet afgerond is, blijkt uit het onderzoek al wel dat een groot deel van de oudbouw van de Berkenschutse tegen het eind van haar levensduur loopt. Ook blijken de huisvestingsambities van de Berkenschutse, door de wens om kleine klassen, brede gangen, extra duurzaamheidsmaatregelen, extra voorzieningen, de huidige boekwaarde etc., aanzienlijk hoger te zijn dan de rijksvergoeding die de gemeente ontvangt. Daarom wordt gezocht naar andere partijen die aan het project mee willen financieren, maar binnen nu en een aantal jaren zal ook een grote gemeentelijke investering nodig zijn om de leerlingen van de Berkenschutse op een adequate manier te blijven huisvesten.

Thema 3.2 Jeugd

Op basis van de Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor het bieden van kwantitatief en kwalitatief voldoende jeugdhulp. Onder jeugdhulp verstaan we alle vormen van hulp op het gebied van psychische/psychiatrische problematiek, gedragsproblematiek en problematiek m.b.t. (licht) verstandelijk beperking. Naast het organiseren van een laagdrempelig toegang tot de jeugdhulp betekent dit voor de gemeente dat we specialistische vormen van jeugdhulp inkopen. Het inkopen van jeugdhulp doen we via de inkooporganisatie Eindhoven. De afgelopen jaren hebben we gezien dat meer jongeren een beroep doen op

jeugdzorg en dat de kosten jaarlijks toenemen. Daarnaast komt de inhoudelijk beweging die we middels inkoop willen bewerkstelligen nog niet voldoende op gang.

Het inkopen van jeugdhulp is dynamisch en nog niet afgerond omdat we met de inkooporganisatie steeds zoeken naar de meeste effectieve wijze van inkopen van zorg om de hulpverlening aan onze jeugdigen te verbeteren, maar ook om de zorg betaalbaar te houden.

Het komend jaar, maar vooral ook in 2020, willen we in de doorontwikkeling van de inkoop meer de focus leggen op de zware vormen van zorg. Vaak zijn de meest kwetsbare kinderen aangewezen op deze zwaardere vormen van zorg. Op welke manier kunnen we de inkoop zo inrichten dat we een inhoudelijke beweging (transformatie) op gang brengen waarbij de hulpverlening aan jeugdigen verbeteren? Dit gaan we het komend jaar en in 2020 verder onderzoeken. Wat we daarbij willen bereiken is dat er kwalitatief en kwantitatief voldoende aanbod is waarbij

- de inzet is om ondersteuning zoveel als kan aan te laten sluiten bij hulpvraag jongere en zo dichtbij mogelijk te organiseren
- de samenwerking tussen jeugdhulporganisaties wordt gestimuleerd en gefaciliteerd. Nu zijn jeugdhulporganisaties vaak nog per sector georganiseerd (GGZ instellingen, instellingen voor opvoedproblematiek en instellingen voor jeugdigen met (licht) verstandelijk beperking) en ontbreekt veelal een echte intersectorale samenwerking.
- verblijf jeugdhulp een onderdeel kan uitmaken van de totale ondersteuning en flexibel kan worden ingezet. Hierbij kan gedacht worden aan veel meer mogelijkheden van een combinatie van ambulante hulp en verblijfhulp. Als het goed gaat kan de jeugdige naar huis, maar als het even minder gaat kan de jeugdige weer opgenomen worden.

Thema 3.3 Maatschappelijke ondersteuning

Langer thuis blijven wonen

We zien de ontwikkeling dat er steeds meer ouderen thuis blijven wonen. Heeze-Leende kent relatief veel ouderen en kent een hoge 'grijze druk'. Dit zal de komende jaren enkel toenemen (44,5% 2020, prognose 2030; 53,6%, bron volksgezondheidsinfo). Ook het aantal alleenstaande ouderen neemt toe en ook het aantal ouderen met dementie dat thuis woont neemt toe (bron GGD-gezondheidskompas).

We spelen hierop in met de verdere vormgeving van dementievriendelijk Heeze-Leende. Hiertoe zijn de eerste stappen gezet in samenwerking met allerlei betrokken netwerkpartners. We zien ook dat eenzaamheid bij ouderen toeneemt. Dit blijft de komende jaren een belangrijk thema dat we samen met ketenpartners willen aanpakken. Ook verenigingen signaleren dat hun vrijwilligersbestand vergrijsd en dat verschillende functies steeds lastiger zijn in te vullen. Tegelijkertijd zijn er steeds meer zaken die op een vereniging afkomen en met name voor de kleinere clubs moeilijk zijn om ook weer op te pakken, bijvoorbeeld de administratie in combinatie met de AVG. Op dit moment is de algemene situatie niet nijpend, maar de rol van de vrijwilliger, het fundament van de vereniging, verdient wel aandacht de komende jaren.

In het opstellen van het meerjarige beleidsplan Sociaal Domein nemen we deze trends mee.

Doordecentralisatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang.

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor beschermd wonen. De financiering loopt tot 2021 via de centrumgemeente Eindhoven. Het rijk heeft de intentie om vanaf 1 januari 2021 deze middelen uit te keren aan alle gemeenten. In 2020 moet helder worden hoe deze middelen landelijk verdeeld worden.

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang is namelijk een taak van elke gemeente, niet - zoals voorheen - alleen van de centrumgemeente. Het doel is mensen met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk in de wijken te ondersteunen. Dat vraagt een basisniveau van voorzieningen en kennis, geschikte woningen, en vooral samenwerking tussen en met gemeenten, ketenpartners en zorgverzekeraars. Een flinke opgave voor gemeenten. Het Rijk en de VNG spraken in 2019 af om de verdeling voor Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang en Begeleiding mee te laten lopen in het bredere traject van de evaluatie van de verdeelmodellen voor het sociaal domein in het gemeentefonds.

Tevens zal in 2020 het kader vastgesteld moeten worden hoe we willen samenwerken in de regio vanaf 1 januari 2021; wat willen gemeenten lokaal inrichten en wat willen we regionaal blijven organiseren? Hiertoe wordt vanuit de huidige centrumgemeente Eindhoven samengewerkt om te komen tot dit kader.

Hiermee vindt invoering plaats vanaf 2021, tenzij nadere inzichten de implementatie in de weg staan.

Vervoer

Vanuit de Wmo wordt collectief vraagafhankelijk vervoer ingekocht om daarmee vervoersvragen voor mensen die

van deur tot deur vervoer nodig hebben, en vervoer niet anderszins kunnen arrangeren, toegekend. Dit is een relatief dure 'vervoersvoorziening'. De reden dat deze wordt toegekend heeft er mee te maken dat er ook zeer beperkt alternatief vervoer voorhanden is binnen Heeze-Leende. De verwachting is dat mensen minder snel een beroep hoeven te doen (c.q. dat toekenning middels een maatwerkvoorziening nodig is), mocht er een alternatief zijn.

Gezien de kostenstijging van het gebruik van het collectieve vervoer (Taxbus) willen we alternatieve vervoersmogelijkheden onderzoeken. Dit alternatief arrangeren, kost tijd en hier gaan de kosten voor de baten uit. Blijft sowieso lastig om de baten enkel in € uit te drukken, het voorkomen van eenzaamheid, bieden van alternatieven is minstens zo belangrijk.

Naast een vervoersdienst die het gebruik van Taxbus terug zou kunnen brengen, is het ook toegankelijk voor veel meer burgers die nu ook een vervoersvraagstuk hebben, maar automaatje is bovenal een concept van 'onderling contact', wat ook past bij het vraagstuk van voorkomen c.q. terugdringen van eenzaamheid. Uitgangspunten automaatje: Gemeente draagt zorg voor de kosten van professionele coördinatie. Door de ANWB wordt als richtlijn voor een vervoersgebied van 10.000 à 15.000 inwoners een bedrag van circa € 30.000,- aangehouden. De ANWB gaat uit van een tijdbesteding van 1 à 2 dagen. Dit kan mogelijk voor een lager bedrag. Dit is een optie, maar dit hoeft het niet te worden.

Thema 3.5 Participatie

Re-integratie

De arbeidsmarktsituatie ondersteunt de mogelijkheden voor re-integratie. Tegelijkertijd is er sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt; vraag en aanbod passen niet goed op elkaar. We verwachten dat het aantal bijstandsklanten gelijk blijft. We maken gebruik van het Participatiebedrijf (onderdeel GRWRE). Echter, we behouden de mogelijkheid om losse re-integratietrajecten voor onze klanten in te zetten, zodat we maatwerk kunnen blijven bieden. Het aantal partners is teruggebracht door de uitbreiding van de dienstverlening van het Participatiebedrijf.

Het aantal inwoners dat werkt met behulp van een loonkostensubsidie neemt jaarlijks toe. Het zijn met name inwoners die binnen de Banenafpraak en Beschut Werken vallen. De uitvoering hiervan is regionaal ondergebracht bij de Ergon (onderdeel GRWRE). Hierbij is de ambitie om de opgelegde taakstelling vanuit de rijksoverheid te realiseren. Het realiseren hiervan is een aandachtspunt.

Punt van zorg zijn de jaarlijkse begeleidingskosten. Deze zijn hoger zijn dan de middelen die de gemeente ontvangt vanuit de integratie-uitkering sociaal domein. Ook nemen de begeleidingskosten in de komende jaren sterker toe dan de beschikbare middelen. Hierdoor zijn vanaf 2020 de begrote middelen voor re-integratie niet meer afdoende om de begeleidingskosten voor loonkostensubsidies en andere noodzakelijke re-integratie activiteiten te kunnen dekken.

Actie:

- We bezien in GRWRE-verband kritisch onze taakstelling Banenafpraak op noodzaak en realiteit;
- We onderzoeken in GRWRE-verband de mogelijkheden om de jaarlijkse begeleidingskosten Banenafpraak van € 5.050,00 p.p. te verlagen;
- We onderzoeken in een pilot-project om de mogelijkheden van tijdelijke loonkostensubsidie;
- We heroverwegen de in te zetten middelen re-integratie scherp op hun effectiviteit.

Hieronder een weergave van de verwachte kosten in 2020.

Begrote middelen re-integratie	240.000	
Begeleidingskosten GRWRE		135.000
Arbeidsmakelaar		35.000
Participatiebedrijf		35.000
Clean Team		25.000
Diverse maatwerktrajecten en scholing		35.000
Totaal verwachte lasten		265.000

Statushouders in de bijstand

Het aandeel statushouders in de bijstand is hoog. Van de 129 uitkeringsgerechtigden in Heeze-Leende zijn er 59 statushouders. Deze doelgroep(en) vraagt gerichte aandacht om de slag naar de arbeidsmarkt te kunnen maken. Voor de reeds gevestigde statushouders wordt (ook) ingezet op duale re-integratietrajecten waar zowel de doorstroom naar betaalde arbeid als het verhogen van het taalniveau centraal staat. Gedacht kan worden aan een leerwerkplek waar naast een (on)betaalde werkplek ook taalles geboden wordt. Hierover vindt reeds overleg plaats met onder de GRWRE. Met een bedrag van in totaal € 100.000 (2020 en 2021) verwachten we 20 tot 25 statushouders een traject aan te kunnen bieden. Daarnaast wordt er een aandachtsfunctionaris voor deze doelgroep aangesteld. Met extra inzet op taal verwachten we dat een traject gemiddeld € 5.000 zal kosten. *Voor 2020 en 2021 is dekking beschikbaar binnen het Interbestuurlijk Programma, dit geeft invulling aan de opgaf 'Nederland en migrant goed voorbereid'.*

Armoede en Schuldhulpverlening

In 2020 gaat de gemeente aan de kantonrechter adviseren bij het toewijzen van een bewindvoerder aan klanten. Het doel is om de sterk stijgende vergoedingen ten laste van de bijzondere bijstand te beperken en de relatie naar schuldhulpverlening te versterken.

In 2020 verwachten we een stijging van kosten Stichting Leergeld, vanwege het goede bereik en meerdere aanvragen per kind. Mogelijk leidt dit tot een heroverweging over hoe we middelen armoedebestrijding kinderen inzetten.

Actie:

- We breiden onze dienstverlening aan klanten uit op het gebied van administratieve ondersteuning.
- Tevens worden de ingezette ontwikkelingen op het gebied van aanpassing klantbenadering (motivational interviewing), werkprocessen en werkmethodeken (omgekeerde toets, stressreductie) zetten we voort. De training van medewerkers zien we als nuttige en nodige investering in de integraliteit van het sociaal domein.

Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz)

Eind januari 2019 is bekend geworden dat het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz) per 1-1-2020 ingrijpend wordt gewijzigd. In de huidige situatie ligt het financieel en inhoudelijk risico voor 90% bij het Rijk. Dat komt bij de gemeenten te liggen, evenals meer beleidsvrijheid en verantwoordelijkheid. Deze wijziging kan voor gemeenten financieel forse risico's en/of gevolgen opleveren. In deze kadernota hebben we nog geen financiële inschatting opgenomen door het ontbreken van afdoende informatie. We volgen de ontwikkelingen en treffen de noodzakelijke nog nader te bepalen maatregelen.

Vorbereiding wijziging Wet Inburgering

Per 1-1-2021 krijgen de gemeenten te maken met een wijziging van de Wet Inburgering. Aanvankelijk zou deze wetswijziging ingaan per 1-7-2020. Dit is echter met een half jaar uitgesteld. Gemeenten krijgen een actievere rol en grotere verantwoordelijkheid voor de (vroeg)aanpak van statushouders. Evenals enkele jaren geleden krijgen gemeenten de rol om inburgeringstrajecten aan te bieden. De inzet van re-integratietrajecten wordt vervroegd en inburgering wordt meer gepositioneerd binnen het sociaal domein. Wij hebben de voorbereidingen van de nieuwe aanpak inmiddels opgestart.

Thema 3.6 Dorpshuizen

Actualiseren van het accommodatiebeleid

Gemeentelijke accommodaties zijn van onschatbare waarde om maatschappelijke doelen te behalen. Het gemeentelijke accommodatiebeleid komt uit 1999/2000. Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen die sinds die tijd op de gemeente en gemeenschap afgekomen zijn, is het noodzakelijk om het accommodatiebeleid te updaten. Er zijn financiële middelen nodig voor inhoudelijke ondersteuning bij dit complexe dossier.

Subsidie exploitatie 't Perron

Het bestuur van 't Perron loopt tegen het knelpunt aan, dat hun bestuurlijke taken niet te combineren zijn met de aansturing van het personeel, dat in loondienst is, en beheer van het dorpshuis. De primaire verantwoordelijkheid van het bestuur ligt vooral bij het ontwikkelen van beleid en lange termijn visie van het dorpshuis, zodat de verbinding met Heeze gewaarborgd blijft. Daarbij is de complete dagelijkse aansturing van het dorpshuis een paar stappen te ver voor een vrijwillig bestuur.

De voorzitter van het bestuur heeft onderzoek gedaan naar een oplossing en is met het voorstel gekomen om een floormanagement aan te stellen. De afgelopen driekwart jaar is daarmee geëxperimenteerd en dat is goed bevallen. Bij een vergelijking met naburig sociaal-culturele centra als Hofdael in Geldrop en de Ruchte in Someren blijkt dat ze

daar met eenzelfde functie werken om te zorgen voor de dagelijkse aansturing van het beheer en lange termijn bewaking van facilitaire, financiële en onderhoudszaken.

Met het aanstellen van een floormanager kan geborgd worden dat de maatschappelijke doelen van 't Perron behaald kunnen worden en dat deze groeistuij met succes kan worden overwonnen. Een goed functionerende organisatie zorgt ervoor dat het bestuur zich bezig kan houden met strategie en visie en dat het voor bezoekers fijn is en blijft om naar 't Perron te komen.

Samen met de voorzitters van de andere dorpshuizen is ook naar de toekomst gekeken. Vanuit Valentijn en de Meent is aangegeven dat men openstaat voor het delen van kennis op het gebied van inkoop en personeel en afstemming van programma's. Een floormanager kan hierin ook voor de andere dorpshuizen een ondersteunende rol bieden.

Thema 3.7 Statushouders

Wet Inburgering

De nieuwe Wet Inburgering wordt ingevoerd per 1-7-2020. Daarin krijgen de gemeenten een zwaardere regierol, opnieuw de taak om taal- en inburgeringspakketten via diverse onderwijsroutes aan te bieden (leenstelsel vervalt), aangepaste uitvoering van de bijstandsverstrekking en meer nadruk op zelfstandigheid, bij voorkeur door middel van betaald werk. Inburgering vraagt verdergaand maatwerk en wordt sterker verankerd in het sociaal domein. Het Rijk heeft opgeroepen hierop al zoveel mogelijk vooruit te lopen.

De voorbereidingen van de nieuwe aanpak zijn opgestart. In afstemming met o.a. het COA bereiden we een aanpak voor met het oog op vroeg, breed en duaal. De hoofdlijnen zijn: dienstverlening (inburgering en re-integratie) zo duaal mogelijk, zo vroeg mogelijke –bij voorkeur al in het asielzoekerscentrum- aanbieden, gericht inkopen taalonderwijs t.b.v. flexibel-, werkvloer- en maatschappelijke participatie-taalonderwijs.

Thema 3.8 Sport

Actualiseren van het accommodatiebeleid
Zie 3.6, thema dorpshuizen.

Uitbreiding van combinatiefunctionarissen

Vanaf 1 januari 2019 is er vanuit het rijk een uitbreiding gerealiseerd van de Brede Regeling Combinatiefuncties. Heeze-Leende zet op dit moment 2,8 fte aan combinatiefunctionarissen in. Met de uitbreiding komt er financiering vanuit het rijk beschikbaar voor 3,57 fte, een verhoging van 0,8 fte. In de regeling wordt uitgegaan van € 50.000,-- per fte, dus € 40.000,-- voor 0,8 fte. 40% hiervan komt vanuit de rijksregeling, de gemeente zorgt voor 60% cofinanciering, eventueel met andere partners. Op dit moment wordt in beeld gebracht welke opties er zijn voor de invulling van de extra fte's. Mogelijke opties zijn: combinatiefunctionaris muziek, inzet op de jeugd 12-18, uitbreiding buurtsportcoach naar een brede doelgroep sociaal domein i.p.v. inzet op ouderen en mensen met een beperking. Omdat het mogelijk gaat om uitbreidingen die niet direct in aanmerking komen voor cofinanciering met andere partijen, wordt extra budget gevraagd bovenop het al bestaande budget voor de combinatiefuncties, namelijk € 24.000.

Ponyclub de Doorzettertjes

Deze club heeft een maatschappelijke doelstelling om met een laag tarief het voor iedereen mogelijk maken om pony te rijden. Men leent pony's van mensen die de club een warm hart toedragen en zorgt ervoor dat deze twee keer per week bereden worden.

De club heeft een hal met kantine in erfpacht, maar krijgt geen subsidie zoals andere buitensport verenigingen die wel krijgen. Bij de evaluatie van de privatisering is afgesproken om met de ponyclub in gesprek te treden. Dat is gebeurd. Voorgesteld wordt om een 0-situatie te creëren en de versleten bak van de club te vervangen in 2020 en daarna structureel een onderhoudsbijdrage te doen.

Er is in 2020 dekking voor de éénmalige uitgaven binnen de reserve Onderhoud sportvelden.

Financieel effect beleidsontwikkelingen

De financiële effecten van de hiervoor vermelde beleidsontwikkelingen zijn verwerkt in de volgende tabel.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020		2021		2022		2023	
<i>Beleidsontwikkelingen:</i>								
<i>Algemeen</i>								
Ontwikkelen beleidsplan Sociaal Domein	40	N	-	-	-	-	-	-
Data analyst Sociaal Domein	30	N	30	N	30	N	30	N
<i>3.3 Maatschappelijke ontwikkeling:</i>								
Prijsontwikkeling aanbesteding collectief vervoer	30	N	31	N	31	N	31	N
Ontwikkelen alternatieve vervoerswijzen	20	N	5	N	5	N	-	-
<i>3.5 Participatie:</i>								
Ontwikkeling financiële kostenstijging re-integratie	25	N	25	N	25	N	25	N
<i>3.6 Dorpshuizen:</i>								
Actualiseren accommodatiebeleid dorpshuizen en sport	40	N	-	-	-	-	-	-
Subsidie floormanager Perron	25	N	42	N	42	N	42	N
<i>3.7 Statushouders:</i>								
Integratie: begeleiding naar werk en taal cursus	50	N	50	N	-	-	-	-
<i>3.8 Sport:</i>								
Uitbreiding combinatiefunctionarissen	24	N	24	N	24	N	-	-
Ponyclub de Doorzettertjes	40	N	11	N	11	N	11	N
<i>Diversen</i>								
	13	N	13	N	13	N	13	N
Totaal beleidsontwikkelingen programma 3	337	N	231	N	181	N	152	N
<i>Bestaande dekking:</i>								
Reserve Onderhoud sportvelden	-40	V	-	-	-	-	-	-
Interbestuurlijk Programma (IBP)	-90	V	-50	V	-	-	-	-
Totaal bestaande dekking programma 3	-130	V	-50	V	-	V	-	V
Totaal	207	N	181	N	181	V	152	N

4. Overige ontwikkelingen

Actualisatie investeringsplanning infrastructurele werken

De gemeente Heeze-Leende investeert dit jaar en de komende jaren fors in infrastructuur. De planning van deze projecten is ten behoeve van deze kadenota geactualiseerd. Hierbij is rekening gehouden met de relatie tussen de diverse projecten, de beschikbare (ambtelijke) capaciteit en de bereikbaarheid van kernen (beperken van overlast door de werkzaamheden). Bij een aantal projecten is de raming op basis van een meer actuele verkenning bijgesteld. De actuele planning van de infrastructurele werken is in het volgende overzicht opgenomen:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	afschrijvings- termijn in jaren	rente- percentage
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken						
Reconstructie Muggenberg	2.044				50	1,5%
Deklaag vervanging Muggenberg	121				15	1,5%
Langstraat/Oostrikkerstraat	650				50	1,5%
Randweg Heeze-Oudemolen			479		50	1,5%
Randweg Heeze-Leenderweg			584		50	1,5%
Randweg Heeze-Geldropseweg			916		15	1,5%
Kapelstraat-Leenderweg-Jan Deckerstraat			200		15	1,5%
Rotonde Geldropseweg			800		50	1,5%
Fietsstrook Leende-Sterksel			10		50	1,5%
Bruggen		37	37		60	1,5%
Vervanging masten	46	46	46	46	50	1,5%
Vervanging armaturen	34	34	34	34	25	1,5%
Uitbreiden parkeerterrein NS station Heeze	25				50	1,5%
Totaal	2.920	117	3.106	80		

Opmerking: projecten die direct ten laste van de voorzieningen worden gebracht (bijv. vervanging en reconstructie riolering) zijn niet in deze investeringsplanning opgenomen.

Het financiële effect van de actualisatie van de investeringsplanning met betrekking tot de infrastructurele werken is in de volgende tabel zichtbaar gemaakt.

Bedragen x € 1.000

	2020		2021		2022		2023	
Kapitaallasten toekomstige investeringen in infrastructurele werken:								
Opgenomen in meerjarenraming 2020-2023 (begroting 2019)	65		92		180		215	
Na actualisatie planning en bijstelling ramingen	24		105		186		259	
Totaal mutatie	41	V	13	N	6	N	44	N

Investeringsbegroting

In de beleidsontwikkelingen zoals beschreven in voorgaand hoofdstuk van deze Kadernota zijn de volgende voorgenomen investeringen begrepen:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	afschrijvings- termijn in jaren	rente- percentage
<i>Programma 1:</i>						
Pick up voertuig	48	-	-	-	10	1,5%
<i>Programma 2:</i>						
Rehabiliteren wegen	1.100	-	-	-	50	1,5%
Verharden Kloosterlaan	-	1.000	-	-	50	1,5%
Aanbrengen voetpad Valkenswaardseweg	-	45	-	-	50	1,5%
Verharden Ronde Bleek	-	-	100	-	50	1,5%
Inrichting entrees	50	-	-	-	20	1,5%
Totaal	1.198	1.045	100	-		

De kapitaallasten van de voorgenomen investeringen zijn in de volgende tabel zichtbaar gemaakt:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
<i>Programma 1:</i>				
Pick up voertuig	-	6	5	5
<i>Programma 2:</i>				
Rehabiliteren wegen	-	39	38	38
Verharden Kloosterlaan	-	-	44	43
Aanbrengen voetpad Valkenswaardseweg	-	-	2	2
Verharden Ronde Bleek	-	-	-	4
Inrichten rotondes	-	3	3	3
Totaal	-	48	92	95

5. Ontwikkeling financiële kengetallen

Weerstandsvermogen

Algemeen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit (de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen. Die ratio geeft de verhouding weer tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Bij het vaststellen van de begroting 2019 is de norm voor de ratio weerstandsvermogen bepaald op minimaal 1,5. Dit staat voor een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is en wil zeggen dat de weerstandscapaciteit 1,5 keer zo groot is dan de risico's. Hierbij wordt de normeringssystematiek voor weerstandsvermogen gehanteerd, dat ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de universiteit Twente. Zij hanteren de volgende waarderingstabel ratio weerstandsvermogen.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	$x > 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Risico's

De geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's bedroegen in de begroting 2019 in totaal € 4.194.000. Na toepassing van de correctie voor het tegelijkertijd optreden van risico's werd bij de bepaling van de ratio weerstandsvermogen gerekend met een risico van € 3.775.000 (90% van het totaal van de risico's).

Ten behoeve van deze kadernota zijn de in de begroting 2019 opgenomen risico's geactualiseerd en zijn signaleerde nieuwe risico's toegevoegd. Dit leidt tot het volgende overzicht van geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's.

Bedragen x € 1.000

Nr.	Risico	Risico-bedrag begroting 2019	Risico-bedrag actueel
1	Vervanging wegen	300	300
2	Leegstand maatschappelijk vastgoed	20	20
3	Grondexploitatie	19	85
4	Bodemverontreiniging	30	30
5	Garantstelling en verstrekte leningen	2.235	2.075
6	Centrumplan Leende	300	300
7	Planschadeclaims	15	15
8	Rampenbestrijding bij grote rampen	50	50
9	Contracten en contractbeheer	20	20
10	Vennootschapsbelasting	50	50
11	Sociaal domein	650	650
12	Personeel	100	100
13	Algemene uitkering	115	115
14	BTW Sport	90	90
	Totaal grootste risico's	3.994	3.900
13	Overige risico's	200	200
	Totaal risico's	4.194	4.100
	Correctie voor het tegelijkertijd optreden van risico's	90%	90%
	Totaal op te vangen risico's	3.775	3.690

De belangrijkste mutaties worden hierna kort toegelicht.

Grondexploitatie:

In februari 2019 zijn de lopende grondexploitaties geactualiseerd. De calculaties van de verwachte eindwaarde van de grondexploitaties zijn met enige voorzichtigheid berekend, maar toch blijven risico's altijd bestaan. Voor de grondexploitaties zijn daarom de risico's bezien en vertaald in een worst case scenario waarin rekening is gehouden met het voordoen van deze risico's. Bij twee grondexploitaties is in het worst case scenario sprake van een beperkt nadelig resultaat (in totaal € 85.000). In de begroting 2019 werd nog rekening gehouden met een nadelig resultaat in het worst case scenario van € 19.000.

Garantstelling en verstrekte leningen

De omvang van de aan de Stichting HSL-net verstrekte leningen is lager dan bij het opstellen van de begroting 2019 werd verwacht. Daarom daalt het risico op deze geldleningen (van € 635.000 tot € 475.000).

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van de gemeente Heeze-Leende is opgebouwd uit de reserves, de post onvoorzien een positief saldo en de onbenutte belastingcapaciteit. Ten behoeve van deze kadernota is de in de begroting 2019 berekende weerstandscapaciteit geactualiseerd. Dit leidt tot het volgende overzicht van de weerstandscapaciteit.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2019	Kadernota 2020
Algemene reserve	2.495	2.641
Bestemmingsreserves (vrij besteedbaar)	4.056	3.872
Post onvoorzien	30	30
Begrotingsruimte (positief saldo)	40	0
Stille reserves	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	2.003	1.950
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	8.624	8.493

De belangrijkste mutaties worden hierna kort toegelicht.

Algemene reserve

De algemene reserve is bestemd voor het afdekken van financiële tegenvallers. Naar verwachting bedraagt de reserve eind 2019 € 2.641.000. De algemene reserve is vrij aanwendbaar voor het afdekken van risico's.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden door de raad gevormd en hebben een specifieke bestemming gekregen. Indien de raad nog vrij kan besluiten over de bestemming van de reserve, dan kan dit deel worden ingezet voor de beschikbare weerstandscapaciteit.

Een aantal bestemmingsreserves zijn specifiek bedoeld om de kapitaallasten van aangegane investeringen af te dekken. De investering loopt en daarmee zijn de middelen niet meer vrij inzetbaar en her te overwegen.

De ontwikkelingen op 'samen mee naar de A2' en 'Centrumplan Leende' zijn niet meer omkeerbaar. Deze geclaimde middelen nemen we daarom eveneens niet mee bij het bepalen van de her te overwegen en inzetbare middelen.

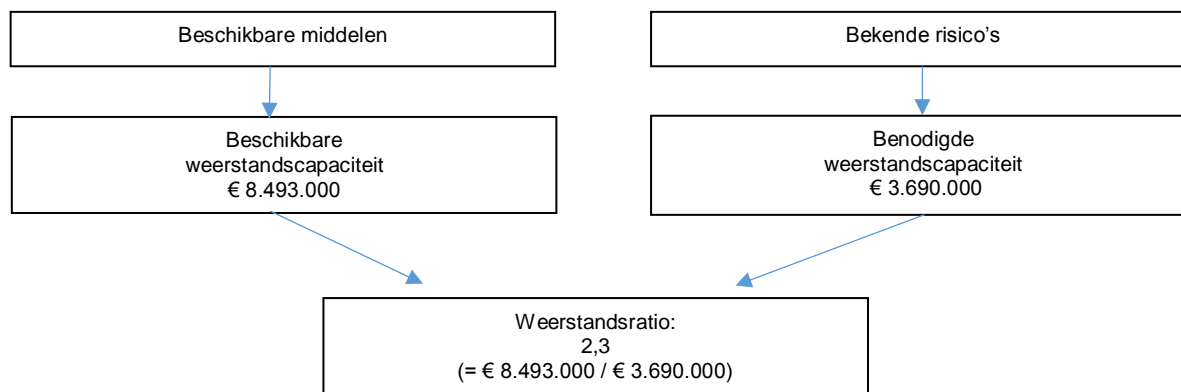
Van de bestemmingsreserve resteert in 2020 naar verwachting een bedrag ad € 3.872.000 dat kan worden gerekend tot de beschikbare weerstandscapaciteit.

Begrotingsruimte

Als de begroting sluit met een positief saldo dan is sprake van begrotingsruimte. In onze begroting wordt deze begrotingsruimte verwerkt op de post begrotingsresultaat. Deze kan ingezet worden voor financiële tegenvallers. De mutaties in deze kadernota en de sinds het vaststellen van de begroting 2019 vastgestelde begrotingswijzingen leiden tot een bijstelling van de begrotingsruimte.

Ratio weerstandsvermogen

De actualisatie van de risico's en de weerstandscapaciteit leidt de volgende berekening van de ratio weerstandsvermogen:

De ratio weerstandsvermogen blijft ten opzichte van de begroting 2019 gelijk. Er is weliswaar sprake van een daling van de weerstandscapaciteit, maar deze daling heeft door de daling van de risico's geen gevolgen voor de ratio. De ratio weerstandsvermogen van 2,3 is groter dan de door de raad bij de begroting 2018 vastgestelde norm van 1,5 en blijft op basis van de waarderingstabel ratio weerstandsvermogen uitstekend.

Financiële kengetallen

De financiële positie van de gemeente wordt naast de ontwikkeling van het begrotingssaldo en de omvang van het weerstandsvermogen in beeld gebracht door de in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorgeschreven financiële kengetallen. De berekenwijze van de kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling. Er zijn geen landelijke normen voor de kengetallen omdat deze erg afhangen van de lokale situatie. De besluiten en begrotingswijzingen die na het vaststellen van de begroting 2019 zijn vastgesteld hebben invloed op de ontwikkeling van de kengetallen. Ook de in deze kadernota voorgestelde mutaties zijn van invloed. In de volgende tabel is de actuele ontwikkeling van de kengetallen opgenomen.

Kengetal		Rekening 2017	Begroting 2019	Kadernota 2020	Kadernota 2021	Kadernota 2022	Kadernota 2023	Veilige zone	Onveilige zone
1a	Netto schuldquote	74%	75%	113%	109%	99%	89%	< 130%	> 130%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	45%	48%	91%	88%	80%	71%	< 130%	> 130%
2	Solvabiliteitsratio	25%	24%	21%	22%	22%	24%	> 20%	< 20%
3	Grondexploitatie	47%	7%	6%	5%	3%	0%	< 10%	> 10%
4	Structurele exploitatieruimte	2%	1%	0%	0%	0%	- 1%	> 0%	< 0%
5	Belastingcapaciteit	112%	120%	119%	119%	119%	119%	< 100%	> 100%

1. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, is bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier is duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen zijn opgenomen.

Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren voor de netto schuldquote en daarboven de schuld af te bouwen.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de

beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. Onder de woonlasten die de belastingdruk vormen, wordt verstaan de onroerendezaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert ieder jaar deze lasten in de 'Atlas van de lokale lasten'. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven.

Beoordeling financiële kengetallen

De indicatoren en normen zijn een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Als een indicator onvoldoende scoort of meerdere jaren op rij verslechtert, kan dit aanleiding zijn om bij te sturen.

Van de bovenstaande indicatoren bevindt de indicator met betrekking tot de belastingcapaciteit zich structureel buiten de 'veilige zone'. Dit betekent dat de ruimte om meer inkomsten uit belastingen te generen beperkt is. De overige indicatoren verhouden zich goed tot de normen.